

damno, quod fortuito casu evenit pretium vero non cogetur pendere, quia periculum fundi ad venditorem spectabat.

Ibi : Raphaël tamen Fulgosius.

- 41 Hic Fulgosij intellectus non videtur probabilitate carere, licet Consultus insinuet ad mensuram fundum venditum illis verbis : *Cum prius quam mensura fieret. Sed si ille verus censatur, in comperto est, emptori ita partem predij perire, ut integrè quantitatem pro toto fundo conventam debeat solvere; nam quoties, ut Fulgosius vult, quid ad corpus venditur, etiam dicto modo jugerum, aut numero amphorarum, statim perficitur contractus, periculumque ad emptorem pertinet ante mensuram, quæ non desideratur pro venditionis perfectione, sed ad dignoscendum, an decetus sit emptor, si minus inveniatur quam dictum, ut agere adversus venditorem possit, d. l. 2. de action. empt.*

Vers. *Hec denique.*

- 42 Quamvis quæ de venditionis contractu trahuntur, ad legata, donationes, privilegia, & alia possunt deseruire, non tamen per omnia de contractibus ad ultimas voluntates, ac donationes procedit argumentum, ut observat. Pinel. in l. 2. part. 3. capite 2. numero 15. Strach. de mercat. titul. de navib. part. 3. numero 6. & 12.

S U M M A R I U M.

- 1 Rex nequit inferiori domino talem conferre jurisdictionem, ut ab hoc non liceat vassallos provocare, aut per querelam regula subsidiaria implorare, & quare.
- 2 Ab Ecclesiastico fungentibus temporali jurisdictione in Hispania, non ad superiorum Ecclesiasticum, sed ad Regem, seu ad Regiam Praitoria provocatur.
- 3 Ampliatur, etiæ uterque litigator consensiat.
- 4 Quo remedio utendum: si ille Ecclesiasticus appellationem non detulerit.
- 5 In omnibus se gerere debet ut laicus quoad temporalem jurisdictionem.
- 6 Sede vacante per Prælatum, qui præter jurisdictione temporali, hec per Magistratus secularis Regis jussu exercetur.
- 7 Ecclesiasticus ratione jurisdictionis temporalis, qua fungitur propriæ, ac strictè vassallus Principis secularis censetur, etiæ alias illi non foret subditus, & num. 8.
- 8 Caput Romana, §. Debet de appell. in 6. intelligitur, & num. 10.
- 11 Omnis jurisdictione in Hispania sic ad Regem spectat, ut nulla sit populus, nisi ab illo concessa.
- 12 Populi quando, & quos Magistratus eligere possint, & num. 13. & 19.
- 14 Deficiente successore, cui legitimè regnum

C A P U T . IV.

Ad Num. I.

Pro hujus assertionis illustratione sufficiant prælibata supra capite I. num. 149. & 153.

Ibi :

Enucleatus, & actus. Cap. IV.

37

Ibi : *Et ideo impossibile quidem erit.*

Diximus d. cap. I. numero 106. Leges Ordinamenti, quas hic D. Covar. expendit, habentur in nova compilatione sic collocate, lib. I. titul. I. lib. I. titul. 15. lib. 4. Recop. lib. I. tit. 10. lib. 5.

Ibi : *Quapropter non poterit Rex.*

Consulas laudatos d. numero 153. Ratio potissima resolutionis videtur; nam Princeps dum supremam suscipit potestatem, oneribus illi annexis astringitur, l. I. ibi : *Ei, & in eum, de confit. Princ. juncta communi interpretatione, l. Secundum naturam 10. de reg. jur. Cumque nihil ita Principatu cohæreat, ut subditos protegere, cap. Regum officium, 23. quest. 5. lib. 2. ibi, Para amparatos de fuerça, lib. 6. titul. I. pag. 2. ad quod Rex jure divino, naturali, ac positivo tenetur, Salgad. de Deg. protet. part. 1. prælud. 3. ex numero 2. Avil. in cap. Præt. proem. verb. Regimiento, numero 2. Ceval. de cogn. per viam viol. gloss. 5. numero 27. quæ quidem protectione non versatur solum in depellendi hostium incuribus, sed etiam in subveniendo subditis per injuriam potentium gravatis, l. 2. tit. 10. pag. 2. haec cum ita sint, nequibus Princeps, nisi deposita regia dignitate, fæse à principali eximere obligatione in prejudicium vasallorum, eos sic transferens in Dominum inferiorem, ut omnino aditus ad regale. Auditorium præcludatur etiæ inique ventur; quod jus subjectis tollere, nulli Majestati conceditur, ut afferimus sup. cap. 2. numero 24. Inde provenit, ut licet Rex cætera regalia, quæ dunxat commodum, vel autoritatem dignitatis respiciunt, Proceribus solet communicare, faltem ad vitam concedentes; jurisdictionem tamen prorsus independentem à superiori sua potestate nulli conferre, nec ad tempus valer, l. I. titul. 15. lib. 4. Recop. l. penult. titul. 15. pag. 2. l. 9. titul. 4. pag. 5. Avil. supra cap. 38. numero 8. Cabed. Lusit. decif. 40. numero 12. Avend. de exq. mand. cap. 5. numero 2. Antunn. de donar. Reg. part. 2. libro I. cap. 8. num. 16. & alii sup. cap. 1. num. 149.*

Ad Num. 2.

Quoties in Hispanis Episcopus, vel alia Ecclesiastica persona temporali fungitur jurisdictione, ab eo est provocandum ad Regem seu suprema Auditoria, non ad Superiorum Ecclesiasticum, l. 8. tit. 3. lib. I. Recop. l. 9. tit. 4. part. 5. Solorz. de jur. Indian tom. 2. l. 3. cap. 25. num. 32. Cancer. variar. lib. I. c. 12. ex nu. 88. Tondut. de prævent. judic. part. I. cap. 29. num. 34. Antunn. sup. part. 3. cap. 28. num. 103. Bobad. Polit. lib. 2. cap. 17. n. 96. Mastrill. de Magist. lib. I. cap. 2. à num. 20. & lib. 3. cap. 15. num. 27. Paz in Praxi, tom. 2. part 5. cap. unic. num. 4. ad fin. Cur. Philip. part. 5. §. I. num. 6. Azeved. in d. l. 8. Recop. & in l. I. num. 41. tit. I. lib. 4. Richard. in Manuduct. part. 4. precept. 8. num. 4. Barb. de jur. Eccles. lib. I. cap. 39. §. 2. num.

130. ubi aliis D. Frass. de Regio patron. Interdiar. cap. 61. num. 58. Vide infra, num. 9.

Quod ita procedit, ut nec de consenuf ligantium Metropolitanus, vel alius Judeex Ecclesiasticus valeat de ejusmodi causis per appellationem cognoscere: tum quia in secunda instantia non est locus jurisdictionis prorogationi, ut innumeris laudatis, docet Carleval. de judic lib. I. tit. 3. disp. 2. scđ. 5. n. 1224. Avend. sup. cap. 6. num. 1. tum quoniam per provocacionem de jurisdictione temporali ad spiritualem, & è contra, non datur transitus, cap. Si duobus 7. §. ult. de appellat. l. 3. tit. I. lib. 4. Recop. Richard. sup. num. 4. Cur. Philip. d. §. I. num. 14. Imò appellatione ad Tribunal Ecclesiasticum erit prorsus inutilis, perinde ac si non foret interposita, argumento legis 18. in fin. tit. 23. p. 3.

Unde si Episcopus in temporalibus Judeex non derulerit appellatione, opus non erit auxilium regia protectionis implorare, ex l. 36. tit. 5. lib. 2. Recop. sed jure ordinario qui provocavit, supremum adibit. Prætorium, ut de justitia cause cognoscatur.

Tandem Ecclesiastici omnes quoad exercitium temporalis jurisdictionis se ut judges laicos omnino gerere debent, legibus regiis observatis, remoto censorum usu, ministris secularibus constitutis, l. 8. tit. 3. lib. I. Recop. ubi Azeved. Mastrill. d. cap. 2. num. 20. cum seqq. Crespi observ. 101. num. 25. Greg. Lop. in l. 7. gloss. 2. tit. 9. part. I. Antunn. tom. I. d. cap. 8. ex num. 37. Cancer. variar. part. 3. capite 13. numero 346. Idem apud Gallos stabilitum testatur Rebuff. ad Constat. Gall. titul. 3. tractat. ut Laici non conven. ad finem.

Quoties vacat Sedes per obitum Prælati, penes quem jurisdictione temporalis residuebat, ea per Regem, ejusque Magistratus interim exercetur. Bobad. libro 2. cap. 18. num. 93. vers. Y aun en Sede vacante.

Ibi : *Cujus idem ratio.*

De qua egimus supra capite I. ex numero 145.

Ibi : *Qua ratione habent Episcopi.*

Quanquam Ecclesiastici inter vassallos secularis Principis numerentur; tamen absque controversia non est, de quo Salgad. sup. part. I. c. I. ex num. 57. Ceval. in prolog. num. 27. cum seqq. Illud proculdubio verum apud omnes habetur, quod Prælati oppidorum Domini ex Regis concessione jurisdictionem obtinentes temporalem, propriæ, ac strictè illius vassalli nuncupari, censeriæ debent intuitu subjectionis, quam tenentur agnoscere, l. I. tit. 25. l. 2. tit. 26. part. 4. Molin. de primog. I. I. cap. 13. num. 48. Bobad. d. lib. 2. cap. 17. num. 18. & 196. Barbosa ubi proxime.

Nec mirum, siquidem frequenter ratione officij, seu administrationis quis alienæ jurisdictionis, foroque non suo subjicitur. Sic Ecclesiasticus in Senatum Regium assumptus, syndicatus judicio non eximitur Solorzan. cum aliis in Polit. lib. 5. cap. 10. Similiter Episcopus Rector civitatis constituit, quoad munus Regi subditur, Tusch. ex Abbate lit. A. E 3 concil.

conclu. 352. num. 26. ubi quod ab ea appellatur ad Princem: Regularis quoque administrans animarum curam, quoad beneficium Episcopo subest. Trident. sess. 25. de Regular. cap. II. ubi Barbosa num. 5.

Ibi: Sed & in Gallia idem receptum.

Idem referunt Bobad. Azeved. & plures alij laudati supra numero 2.

Ibi: Extat verò hac de re.

¶ Pluribus videretur, ab Episcopo habente jurisdictionem temporalem, ad Metropolitanum de jure apppellandum, ex cap. Romana 3. §. Debet, de appellat. in 6. ubi ita tener Barbosa in collect. Paz & Azeved. Contrarium alij sustinent, ut videre est apud Mart. de jurisdict. part. 4. cap. 198. quos confessi Antunn. sup. d. cap. 8. num. 38. qui, & Azeved. ubi num. 2. supra laudatur, de intellectu dicti §. Debet, egerunt, qui profecto nihil derogat jurisdictioni Principum secularium, cum ibi sermo sit de Episcopo talem jurisdictionem temporalem adipiscente, ut ad nullum superiorum laicum jure, vel consuetudine possit provocari, sicut exprimitur. Nec ideò inanis centenda Pontifica decisio, valde enim dubium videbatur, quod Metropolitanus sola spirituali jurisdictione fungens, de causis temporalibus per appellationem cognoscet adversus regulam nuper traditam, numero 3. Nec illius Tribunal Ecclesiasticum superius Episcopali haberi poterat, cum Episcopus ut Dominus temporalis processerat, cap. Si duobus 7. §. Denique, de appellat. Has igitur Juris ambiguates Pontifex eo decreto iustulit, minimè de præjudicio regiae aut laicæ jurisdictionis cogitantes.

10 Ex quibus deducitur apertissimè, textum in d. §. Debet, potius favere, quam opponi communi resolutioni, de qua sup. num. 3. nam in Hispaniis cuncti inferiores Domini, sive Ecclesiastici, sive laici, oppida possident, jurisdictioneque utuntur ex regia concessione, in qua semper intelligitur reservata suprema potestas tollendi injuriæ per eosdem Dominos vassallis illatas, quoties per appellationem ad Regale Autorium legitimè configurerint, ut evidenter caveretur lib. 9. titul. 4. part. 5. ibi: Pero decimos que quando el Emperador, ó el Rey fa ce donacion a Iglesia, ó a Orden, ó ora persona qualquier, assi como de villa ó castillo, &c. En inferius; Salvo ende que las alcadas de aquel lugar deben ser para el Rey. Quod & moribus comprobatum agnoscat, & hoc jus regium non infringitur, sed conservari jubetur in d. §. Debet, illis verbis: Nisi forte consuetudine, aut privilegio, siue jure alio speciali sit appellantum ad alium.

Ibi: Etenim ubi Prelati Ecclesiastici.

11 Hanc distinctionem memorant Tusc. d. conclus. 352. numero 24. Bobadill. dict. cap. 17. num. 196. Azeved. & alij adduci sup. num. 3. Verum nimis restringitur exceptio dicti §.

Debet, quæ non solum complectitur feudum, sed etiam alium quemlibet titulum legitimum, per quem possit competere laicæ potestati jus cognoscendi de appellationibus ab Episcopo ut temporali Domino procedenti.

Ad num. 3.

Omnimoda jurisdictione in Hispania ita penes Regem existit, ut nulla populi prius uti permittantur, nisi ex regali indulgenti, quapropter ad eundem spectat Magistratus præponere. Mastrill. de Magistrat. libro 1. cap. 1. à princ. Bobad. lib. 1. cap. 2. ex num. 17. Avil. in cap. 1. Prætor. num. 1. Azeved. in l. 1. num. 1. tit. 9. lib. 3. Recop. qua constitutione declaratur, ut jus creandi Magistratus possit inferioribus competere beneficio Regis, vel temporis præscriptione. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 12. numero 1. Sic & populi eligunt sibi annales Magistratus, vulgo Alcaldes ordinarios, de quibus in l. 1. & per tot. tit. 9. libro 3. Recop. necnon alios de la Hermandad nuncupatos, l. 1. titul. 13. lib. 8. Recop. quibus infra, num. 19.

Ibi: Quod si Rex ipse negligeret.

Omittente Rege præficere populis Magistratus, ipsi sibi Rectores interim posunt constitui. lib. 1. cap. 7. numero 16. Bobad. lib. 1. cap. 2. ex numero 24. Azeved. in l. 3. numero 8. titul. 5. lib. 3. Recop. Matienz. in l. 1. gloss. 21. num. 15. tit. 10. lib. 5. Recop. Parlad. quotidian. lib. 2. cap. 1. num. 8. Luc. de Penna in l. Si quos, C. de decur. lib. 10. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 13. num. 4. Cur. Philip. part. 1. §. 4. num. 29. ac prænotatur sup. cap. 1. num. 105. Huic enim facultati nuncquam Republica creditur cessisse, licet in Princem supremam transferat potestatem; inquit nec expressa sustineretur renuntiatio; inde etenim totius communictatis interitus proveniret, deficiente omnino qui & probos tueretur, & improbos coherceret, prout aliud agens observat Navar. in cap. Novit, notab. 3. num. 107. & faciunt tradita sup. cap. 1. num. 97. 109. & Domini vassallorum omnes in utroque foro tenentur per se, vel idoneos Magistratus iustitiam ministrare, alioqui ad restitutionem damnum astringuntur. Flor. Diaz, variar. lib. 1. quæst. 8. §. 1. num. 1.

Ibi: Qua eisdem & illud probatur.

In Regnis, quæ jure sanguinis deferuntur, si nullus ex progenie regia superfit, qui juxta leges regni succedere valeat, electio devolvitur ad Magnates, & populum, ut sibi Princem constituant, l. 6. tit. 1. p. 2. ubi Greg. Lop. gloss. 3. Molin. de just. & jur. tract. 5. disp. 3. num. 2. Ant. Gom. in l. 40. Tauri, num. 4. Parlad. sup. num. 8. Tiraq. de jur. primog. quæst. 17. vers. Nona conclusio, numero 2. Avend. de execq. mand. cap. 1. num. 8. Mench. illustr. lib. 1. cap. 22. num. 3. Bellug. Specul. Princ. tit. 14. §. Venianus, num. 6. Cur. Philip. sup. num. 28. Bobad. lib. 1. cap. 2. num. 26. & lib. 3. cap. 8. num. 140. Peregrin. de jur. fisc. lib. 1. titul. 2. num. 68. Idem eveniret,

12

Enucleatus, & actus Cap. IV.

39

Ibi: Illud verò libenter adjiciam.

De Prætorum, origine officio, nomine, 18 ac dignitate, videndum Bobad. lib. 1. c. 2. à princ. Molin. d. tract. 5. disp. 13. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 2. ubi de correctoribus Indiarum.

Vers. Secundo erit prænotandum.

In Castellæ ditione populi ex Regis permisso, ac consuetudine quandam Magistratus municipales feligebant, vulgo Alcaldes ordinarios, qui à Rege confirmati ordinariam jurisdictionem nanciscebatur, à quibus civitatis, ac oppida regebantur, nomine ac jurisdictione Correitorum modum introducta: deinceps, Rebus publicis postulantibus, Corretores à Rege mitti coepunt: adhuc tamen non nullis in civitatibus, & Corretor, & electi Judices per decurionum collegium administrationem iurisdictæ incumbunt. Videas legem 3. titul. 5. legem 1. titul. 9. lib. 3. Recop. Bobad. d. cap. 2. num. 11. 26. & lib. 2. cap. 16. num. 71. Molin. d. disp. 15. in princ. Azeved. in d. l. 3. Recop. num. 6. Solorz. d. lib. 4. cap. 1. Non tamen omnibus populis eos Magistratus eligere licet, sed generaliter concessum habent: cunctis oppidis, quæ ex triginta saltæ vicinis constent, ut duos judices annales constituant, qui ordinaria jurisdictione de criminibus in loco campestri perpetratis cognoscant, de la hermandad Alcaldes nuncupatos, l. 1. titul. 13. lib. 8. Recop. Solorz. in Polit. lib. 5. cap. 1. Bobad. d. lib. 1. cap. 2. num. 30. Cur. Philip. part. 1. §. 2. n. 11. & obiter præmissimus num. 12.

Ad Num. 4.

Episcopo decadente, ejus Vicarii Generalis jurisdictione prorsus explicat, etiam quoad causas, de quibus cognoscere incepatur. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 8. num. 6. Molin. sup. disp. 10. num. 2. 3. Bobad. lib. 1. cap. 2. num. 23. & lib. 3. cap. 8. num. 143. Barbosa pluribus laudatur, de potestat. Episc. tom. 2. alleg. 54. num. 151. Simili modo per excommunicationem Praelati, cap. 1. de offic. Vicar. in 6. ubi Barbosa, ac de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 15. num. 44. necnon si incidat in captivitatem Barbosa d. allegat. 54. num. 154. Sufficiet tamen gesta per Vicarium ignarus obitus Episcopi, cum alius tener Barbosa ubi proxime. Aliud evenit in Vicario foraneo, vel alio delegato Episcopi; nam quoad cœpta negotia jurisdictione perficitur. Molin. disput. 11. num. 2.

16 Quod Vicarios seu Locumtenentes corrum, idem de jure dicendum sentiunt Molin. sup. disp. 13. num. 4. Bobad. videndum d. cap. 8. ex num. 141. ubi plures, Paz in Prax. tom. 1. part. 1. temp. 1. num. 9. Cur. Phil. part. 1. §. 4. in fine, qui tamen testantur, in Hispaniis usu obtinuisse contrarium, scilicet ut Locumtenens Prætoris, aliquie ab eo creati Officiales, etiam post ipsius obitum in justitia administratione persistant, donec iussu regio aliud disponatur. Lex quæ hic adducitur, est in nova Recopilatione 7. titul. 5. lib. 3. Consul Molinam distinguenter inter civitatem cui inest jurisdictione, vel ea carentem, de primog. lib. 1. cap. 25. ex num. 7. quæ distinctione in Hispaniis nequit procedere; nam populus jurisdictione nulla est, ut afferimus sup. num. 12. nisi præscriptione aliquis populus eam quæsierit. Flores Diaz variar. lib. 1. quæst. 8. §. 1. num. 36.

17 Magistratus vero, quos Domini inferiores suis oppidis præficiunt, illorum morte jurisdictione privantur, quam tamen exercere poterunt interim dum successor alium subrogaverit, de quo Molin. ubi proxime, d. cap. 25. à princ. qui nuper tradita utitur distinctione. Antunn. de donat. Reg. part. 3. cap. 44. num. 43. Molin. de justit. & jur. tract. 5. disp. 12. ex num. 3. qui num. 5. recte rem sub distinctione declarat; nam si postessor majoratus ministros constitutus ad tempus consuetudine præscriptum, mors eius non nocet electis: secus si ad libitum constituentis crearentur, vel ultra consuetum tempus.

Ad Num. 5.

Adde legem 1. & per tot. tit. 5. lib. 3. 20 Recop. Bobad. & Molin. ubi proxime, Azeved. in d. l. 1. num. 9. Avil. in capit. Prætor. & nuperim tradita numero proximo.

Ibi: Hi verò Rectores à Rege.

Stipendia Rectorum, qui per Regem mituntur civitatibus, solvi jubentur ex bonis communictatis, quibus deficientibus per collatum cives ad contributionem adstringuntur, l. 5. titul. 5. lib. 3. Recop. ubi Azeved. obseruat Nobiles non contribuere. Bobad. lib. 5. cap. 4. num. 9. Aviles in cap. 1. Prætor. verb. Salario, num. 2. Gregor. Lop. in l. 2. gloss. 1. in fin. tit. 4. p. 3. Molin. d. disp. 13. num. 1. Orosc. in l. fin. num. 10. ff. de assessorib. Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 37. num. 1. Flor. Diaz mox laudandus, ibi ex num. 13. Quæ constitutio in novo Indiarum orbe recepta non est. Solorzan. d. Indiar. jur. tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 15. Quid in oppidis inferiorum dominorum servetur, tradit Molin. disp. 12. num. 2.

Ibi: Alioqui ubi Rex primam.

Magistratis stipendia debentur jure communis ex ærario Principis qui eos constituit, nisi consuetudine redditum tenuit vel alia rationabilis causa hoc onus in populos transferatur. Gregor. Lop. Molin. Alvar. ubi